

EUSKADI BERRIRA ERAIKITZEN

1. EUSKADI: EGOERAREN DIAGNOSIA

Une honetan Euskadi askotariko herrialde erronkei aurre egin beharrean dago, eta horretarako, ELKARREKIN subjektu politikoaren inguruko indar eraldatzaile eta antolatuen ibilbide orria argia izan behar da, eta printzipioak eta oinarri ideologikoak sendoak izan behar dira. Hori dela-eta, beharrezkoa da irismen luzeko hausnarketa bat egitea, hauteskundeetatik haratago doana.

Euskadi, bere gobernuak ezarritako politiken ondorioz, kalteberatasun- eta ziurgabetasun-egoeran dago, eta azken aldian posizioak galdu ditu, hainbat adierazlek agerian uzten duten bezala: zerbitzu publikoen narriadura, pribatizazio sistematikoa gobernu-modu gisa, bere ekonomiaren industria-ehunaren galera eta tertziarizazioa (eta prekarizazioa), larrialdi ekologikoaren aurreko pasibotasuna eta mendekotasun energetiko ia erabatekoa, biztanleriaren erosteko ahalmenaren pixkanakako galera eta herri-klaseen pobretzea, etxebizitzarako eskubidea gauzatzeko ezintasuna eta, azken batean, herritar guztientzako ongizate-estatua eta bizi-baldintza material duinak mantentzeko gaitasunik eza.

Diagnostiko horrek adierazten du “euskal oasiaren” inguruko mitoa itzuli egin behar dela. Urte askoan, mantra horrek Euskadiren gainbehera sozial eta ekonomikoa ezkututzen lagundu du, Espainiako beste errealitate batzuekiko alderaketa iruzurti eta interesatuak eginez. Nazionalismoa tresna ideologiko-politiko gisa hartuta, sistema neoliberal eta klientelar bat babesten, sostengatzen eta elikatzen da. Sistema erosoia klase aberatsentzat, baina euskal langileak egunero pobretzen dituen.

Testuinguru horretan, Euskadik gizartearen hainbat sektore barne hartzeko eta hamarkadetan zehar herritarren behar zehatzei erantzuteko gai izan ez den nazionalismo espainiar/euskaldunaren arteko dikotomiak ordezkatzeko duen begiztatik ihes egiteko gai den irtenbide politiko bat behar du.

Eta horregatik aldarrikatzen dugu beharrezkoa dela euskal ezkertiar espazio bat sendotzea, esparru ideologiko hori militante guztiei helarazteko gai izan gaitzen, haien eztabaida sustatu eta ekarpenak egin ahal izateko.

Erronka berrietarako erantzun berriak behar dira, baina ez gatoz ezerezetik. Herrialde honek politika kultura eraldatzaile handia du, eta horixe da ezkerreko proiektu politikoa eraikitzeko beharrezko oinarria, zeinak euskal eskuinaren erakunde nagusitasunaz aspertuta dauden eta ahaztuak izan diren sektoreak aktibatuko dituen.

Politika kultura eraldatzaile hori izan da Euskadiren motorra auzoetan, herrietan eta ikastetxe publikoetan. Sindikatu mugimenduak lan baldintza duinak ezartzea lortu du finantza boterearen presio gupidagabeari aurre eginez; mugimendu feministak gizartean ideia bat finkatu du, ezen berdintasuna negoziatzina dela; mugimendu ekologistak argi utzi du lur planetaren bizigarritasuna petrolio eta gas enpresen mozkinak baino garrantzitsuagoa dela; pentsionisten mugimenduak aldarrikatu du duintasuna ez dela amaitzen erretiratzen zarenean, eta elkartasun mugimendua herritar zaurgarrien, migratzaileen eta babesa bilatzen dutenen bazterketa baldintzen aurka borrokatu da. Horixe da gizarte eraldaketarako baliozko tresna merezi eta behar duen Politika, hizki larrietan. Gure betebeharra eta konpromisoa da politika hori egituratzea.

Noski, politika eta gizarte erronkei aurre egiteko irtenbideak ez dira etorriko EAJk eta PSEk osatzen dituzten koalizio gobernuen alferkeriatik; iraungitako eredua ordezkatzeko dute, zeinak eliteen interesak herritarren beharren aurretik jartzen dituen, eta orain, bizirauteko azken urteetako espainiar eskuin erreakzionarioenaren babesa beharko duen. Baina erantzuna ez da etorriko ezta ere gure herrialdearen aldaketei erantzuten ez dien, eta sozialaren eta nazional-identitarioaren artean aukeratu behar izan duenean beti bigarren aukera hautatu izan duen komunitarismoaren ikuskera esentzialista batetik. Adibide paradigmaticoa da euskal hezkuntza sistemarena.

Izan ere, historikoki herrialde gisa indartsu egin gaituena ez da izan “herriaren” ikuskera esentzialistari lotutako komunitarismo hori, baizik eta herritarren baldintza materialak eta sozialak hobetzeko aldarrikapena. Hortxe kokatzen dira gure funtzionamendu ideologikoaren printzipio zuzentzaileak, eta ondorioz, hortxe finkatu behar ditugu gure oinarriak ezker eraldatzailearen espazioaren unitate proiektua sortzeko.

Ezker independentistatik bereizten den proiektua. Hautesleen artean pedagogia egingo duen proiektua, desberdintasun horiek argi eta garbi adierazteko. Bere ideia errepublikanoen irismena eta nazio anitzeko eta federazioko eredua azalduko dituen. Azken batean, ezinbestekoa da gure marka, gure irudia, gure gidaritza eta gure proposamen politikoak indartzea.

Horregatik, beharrezkoa da euskal erakundeak berritzeko eta erabat demokratikoa eta hurbilekoagoa den eta parte-hartzeari eta euskal herritarren kontrolari irekita dagoen sistema bat sortzeko oinarriak finkatzea. Autonomia Estatutuarekin lortu ziren baliabide publikoen eginkizuna gogoratu behar dugu, gaur egun gehiengo politikoak eta finantzatzen dituen gobernuak kontrolatzen baitituzte. Ezinbestekoa da zertarako sortu ziren gogoan izatea, herritarren eta euskal kulturaren onerako.

Guk amets bat dugu Euskadirentzat: gizarte bidezkoagoa eta laguntzaileagoa. Zaintzaren, feministen, kontziliazioaren, lan duinaren eta bidezko ordainketaren, kulturartekotasunaren eta ingurumena errespetatzen duen industria-sarearen balioetara bideratutako gizartea. Adimen artifiziala eta haren mundu konplexua babesteko legeria on batean ere aurrera egin behar dugu. Botere judiziala ustelkeria eta prebrikazio orotatik babestea. Faxismoa eta haren gorespina salatzea, batez ere estatuaren estamentuetan. Mozal legea indargabetzea. Giza eskubideak betetzen ez dituzten herrialdeen aurrean ausartak izatea. Zerbitzu publikoak, osasuna, hezkuntza ere babesten jarraitu behar dugu. Lanbide heziketa ere bai, orientatzaile profesional gehiago izan ditzan.

Azpimarratu beharreko beste ardatzetako bat hizkuntza eskubideekin lotuta dago. Euskara ikasteko doakotasuna aldarrikatzen dugu, hain zuzen, euskara ikasteko oztopo guztiak kendu behar ditugulako, herritarren errenta maila gure hizkuntzan komunikatzeko oztopo izan ez dadin. Euskaltegi batean izena emateko arrazoia titulu bat eskuratzea baino zerbait gehiago izan dadin, eta oraindik hizkuntza menderatzen ez dutenek eguneroko bizitzan erabiltzen ikas dezaten.

Eginkizun hori betetzeko ez du zentzurik bere horretan itxita dagoen, autoerreferentziala den edo bere interes propioak eraldaketa tresna gisa jokatzen duen erabilgarritasunaren aurretik jartzen dituen proiektu politiko batek. Aurreko guztia dela-eta, gehiengoak handitzeko, akordioak zabaltzeko eta euskal herritarren zerbitzura dagoen tresna izateko, ELKARREKIN indartu behar dugu, kalera, herrietara, eta auzoetara zabaldu, eta herritarrek integratu behar ditugu proiektuaren gaitasun eraldatzailea biderkatzeko.

Eta gure eremu politikoa lagun duten beste kolektibo horien borroka hurbilduz eta babestuz jarraitu behar dugu; kolektibo antimilitaristak, “Gerrarik ez”, LGTBIQ+ mugimendua, mugimendu feminista, mugimendu sindikalak, auzo-mugimenduak eta beste hainbat. Apeuak eskubide bihurtzeko, haiekin guztiekin harremanetan jarraitu behar dugu eta gure militantzien arteko hurbilketa sustatu behar dugu.

Azken finean, euskal errealitatera politikoki hurbiltzea proposatzen dugu, eta hori, azken batean, ekintza programatiko zehatz bihurtu beharko da: “Euskadi Berria Eraikitzen” dokumentu honek pertsonen bizitza errealari buruzko itzulpen eraginkor eta positiboa izan beharko du, horixe baita axola duena.

2. ZERBITZU PUBLIKOAK BIDEGURUTZEAN

Oinarrizko zerbitzuen kudeaketa publikoa berme demokratiko gisa

XX. mende bukaera iraultza kontserbatzaileak markatu zuen: enpresa handiei zergak murriztu zitzaizkien, gizarte gastua gutxitu zen, botere guztia merkatuari eman zitzaion, ekimen pribatuak askatasun osoa jaso zuen eta sektore publikoa desegin zen. Eskuinarentzat zerbitzu publikoak ziren arazoaren muina.

Ilido berari jarraikiz, XXI. mendeko lehen laurdena markatu du zerbitzu publikoen pixkanakako pribatizazioak, efizientziaren argudioa erabiliz. Baina zerbitzu publikoak pribatizatzeak ez ditu eraginkorrago egin, eta gainera, larriki kaltetu da beraien kontrol publiko eta demokratikoa, eta herritarren ongizate mailak murriztu dira. Horregatik, **zerbitzu publikoen defentsa mundu osoko ezkertiarrentzako apustu estrategikoa** da, kalitatezko zerbitzu publikoak gizarte parekatuenak bermatzen dituzten elementu nagusietako bat baitira.

Euskadin ere, “publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzaz” gisa aurkeztzen den ikuspegi pribatizatzaile horren ondorioz arazo larriak sortu dira gure zerbitzu publikoen oinarri diren bi bloke handietan: **hezkuntzan eta osasunean** hain zuzen ere. Laguntza publiko eta pribatua ere begi-bistakoa da **zainketen** arloan.

Zerbitzu publikoek ekiditen dute Euskadi bi abiaduratan garatzen den herrialdea izatea. Bereizitako eta diru-sarreraren arabera banandutako herrialde baten aurkako antidotoa dira: osasungintzan, aseguru pribatua ordaintzeko duzun gaitasunaren arabera; hezkuntzan, zure familiaren kapital sozialaren arabera.

Hezkuntza pribatizatzean (Euskadiko ikastetxe pribatu-itunduetan matrikulatuta daude ikasleak % 50 inguru) arrakala handiak sortu dira gizarte kohesioan, estatuko gainerako lekuetan parekorik ez duten errenta eta jatorrian oinarritutako segregazio mailak sortu dira, eta Euskadiko ume guztien hezkuntzarako aukera berdintasunak larriki kaltetu dira.

Zalantzarik gabe hezkuntza oso pribatizatuta egoteak hezkuntzarako eskubidea egikaritu ahal izatea baldintzatzen du, baina hala ere, euskal hezkuntzaren lege berriak herritartze agiria ematen dio pribatizazio unibertsaleko eta segregazio orokortuko egoera horri izen okerra duen Hezkuntzaren Euskal Zerbitzu Publikoaren bitartez; bere helburua sare publiko eta pribatua parekatzea, berdin tratatzea eta aurrekari maltzurra ezartzea da: hau da, zorrozki pribatua dena publikotzat jotzea.

Administrazio batek oinarrizko zerbitzuak kanpora ateratzen dituenen eta horien kudeaketa erakunde pribatuei eskuordetzen dienean, eskubideak jada ez daude bermatuta.

Osasungintzan gauza bera gertatzen da funtsean. Ekainaren 23an argitara eman zuten 2023ko udako Deustobarometroa. 10 urtean lehen aldiz herritarrek Osakidetza suspentsoa eman zioten. Osakidetzaren degradazio-prozesua nabarmena da. Ez da harritzekoa herritarrek suspentsoa ematea, kontuan hartuta plangintza faltatik eratorritako arazoak, eta gainerako kudeaketa eta osasun pribatizazio kontuak. Lehen mailako arreta desagitea, bukaezinak diren itxarote zerrendak, Etengabeko Arreta Guneak murriztea eta ixtea, osasun etxeetan medikuak faltatzea, baliabide gabezia osasun mentalean, aseguru pribatuak sustatzea...Osakidetzaren arazo guztietan dago zerbitzu publikoaren abandonua, eta aldi berean, osasun itunak, desbideratzeak eta zerbitzuak kanpora ateratzeak gehitu dira. Osakidetza berriz ere gainerako osasun sistemen erreferente izateko, Euskadi aitzindaria izan behar da osasunaren arlo guztiak zerbitzu publikoan integratzeko eta pribatizazioak lehengoratu eta zerbitzu zorroa zabaldu eta handitzeko, hala, dentistak, fisioterapeutak, logopedak eta ortopedak osasungintzan sartuz, eta noski, **osasun mentala** hobetuz.

Beraz, erronka handiei erantzuten dieten helburuak gure egin ditugu:

- Osasun publikoaren aldeko plataformen proposamenak biltzea (Osasun Bidasoa Plataformaren erreferentzia izan dadila).
- Espezialistekin kontsultak egiteko eta proba osagarriak egiteko itxaron zerrendak murriztea. Ez dira 60 egun baino gehiagokoak izango presakoak ez diren arretetarako eta 15 egun baino gehiagokoak lehentasunezkoetarako.
- Profesionalen, tokiko erakundeen eta gizarte zibil antolatuaren ordezkariekin etengabeko elkarrizketa sustatu eta ezartzea, Euskadiko Osasun Mahai polit-sozialaren bidez.
- Anbulatorioetako ordutegiak zabaltzea.
- Larrialdietako zerbitzuak 24 orduz, asteko 7 egunetan.

Publikoaz ari garenean, ezin dugu albo batera utzi ezta ere **etxebizitza**. Euskadin ezinezkoa da etxebizitza duin bat prezio eskuragarri batean lortzea. Euskal familia askorentzat eta gazteentzat etxebizitza luxua da. XXI. mendean gauden arren, oraindik ere ez dugu ulertzen etxebi-

zitza eskuratzea bermatuta egon behar den eskubide bat dela, etxebizitza lehen mailako beharra baita, ez beste salgai edo finantza aktibo bat. Premiazkoa da higiezinaren espekulazioarekin eta bizilagunak auzoetatik kanporatzen dituen hirien turistifikazioarekin bukatzea, eta behingoz apustu serioa egitea alokairuko etxebizitza parke publikoaren alde. Hezkuntza pribatizatzeak segregazioa sortzen du, eta osasungintza pribatizatzeak zerbitzuak desegitea. Eta higiezinaren espekulazioak gutxi batzuk aberasten ditu eta etxebizitza luxuzko ondasun bihurtzen du.

Etxebizitzaren arloan, premiazkoa da erronka hauei ekitea:

- Udalerri bakoitzeko etxebizitza hutsei buruzko azterlanak egitea.
- Udalek etxebizitzak erostea gizarte-alokairuetarako eta etxebizitza-parke publikoa sortu eta sustatzeko.
- Etxebizitza berriak sortzeko planetan, erosketa alokatzeko aukera bultzatzea, bereziki alokairu soziala.
- Alokairuen prezioan mugak lehenbailehen jartzea.

Gure ustez **herrialdea publikoa indartzen eraikitzen da**, guztiona den hori, norberaren kontu korronteko zeroak albo batera utzita bermatzen diren eskubideak indartuz. **Zerbitzu publikoak herritarren ongizatearen bermea dira.** Gainerako alderdien posizioaren aurrean, kalitatezko zerbitzu publiko guztiak defendatzen ditugun bakarrak gara: osasuna, zaintza, hezkuntza, etxebizitza soziala edo diruz lagundutako garraio ekologiko eta egituratzailea.

Publikoa baita Euskadin herritar guztiek, salbuespenik gabe, bizi duina izatea ahalbidetzen duen elementua.

3. EKONOMIA SOZIALA ETA BERDEA

Herrialde eredua aldatzeko eredu ekonomikoa aldatu behar da, hain zuzen ere, EAJk Euskadin kronifikatzen duen eredua ez baitago herritarren zerbitzurako egina, eta are gutxiago lur planetaren beharretarako. Zaharkitutako eredu ekonomiko hori enpresa handien interesak betetzeko diseinatuta dago, eta beraiek dira lobbyen eta komunikabideak eta ate birakariak kontrolatzearen bitartez ekonomiaren eta politikaren arauak ezartzen dituztenak. Eredu hori ez da bateragarria ongizate komunaren ideiarekin, eta desberdintasunak eta harrapakaritza egoerak sortzen ditu.

Ongizate estatua aitzakiatzat hartuta, Europa gizarte ezkutuko, birbanaketako eta bazterketa-
ren aurkako borrokarako mekanismoak ezartzen egon da historikoki. Hala ere, denbora luzetik ez dira jada eraginkorrak, nagusiki PP bezalako alderdiek —eta berriro diogu, hemen Euskadin EAJk— defendatzen dituzten tesi neoliberalenen eraginak pixkanaka handitzen joan direlako.

Desberdintasunak gehitzen ari dira urtez urte, eta ongizate estatuaren konpentsazio mekanis-
moak ez dira gai mundu mailan aberastasuna gutxi batzuen esku uzten duen joeraren aurka egiteko. Euskadiko komunikabideek askotan hitz egiten dute pobreziaz tonu paternalistarekin, baina ez dituzte beste alderdiak aipatzen, hain zuzen ere beraien mila milioikako dirutzekin Forbes zerrendan ondo kokatuta dauden euskal enpresari batzuen aberastasun zantarraren pilaketak.

Horregatik, gure proposamen politikoa da **Euskadirentzako eredu ezberdina sortzea, gi-
zarte ekonomian oinarritutakoa**, zeren eta gainera, gure herrialdean ildo horretan aurrera egiteko gaitasun handia baitago, tradizio kooperatibista sendoa baitaukagu.

Ekonomia sozial eta solidarioaren oinarriak indibidualismo posesiboaren inspirazio iturri di-
ren balioekiko oso ezberdinak dira, lehenengoak aberastasuna komunitatetik sortzen baitu eta **ongizate komunaren ekonomia** baitu helburutzat, non botere publikoek sustatzen dituzten enpresa eredu eta praktikak interes orokorrarekin eta horietan lan egiten dutenen interese-
kin bateragarriagoak baitziren. Horregatik, adibidez, gure aldarrikapen klasikoak, gure espa-
zioa beti izan baita buru, eta hala izaten jarraituko baitu: **erretiro-adina aurreratzea, lanaldia murriztea** (denbora gehiago eskaini behar diegu zainketei, familia bateratzeari, elkarbizitzari, aisiari, kulturari eta etxeko lanen banaketari), **eskura dagoen lanaren banaketa edo migrat-
zaileen lan-integrazioa**.

Soldatapeko lana duindu egin behar da, enplegu osorantz aurrera egin behar da eta genero-arrakala saihestu, hau da, desberdintasunei, pobreziari eta enplegu prekarioari aurre egin behar zaie, guztion onerako, gizarte-ongizaterako eta aberastasuna banatzeko.

Baina askoz gehiago dago, oso erraza baita ekonomia sozialaz hitz egitea eta babestu egiten dela defendatzea. Alderdi politiko guztiek egiten dute hori, aberastasun kontzentrazio eta baliabideen suntsipen handienak sortzen dituzten oligopolioz eta enpresa handiz osatutako atera birakariak dituztenek baita ere. Gizarte ekonomia eredu hegemoniko eta eztabaida ezinaren osagarri maitagarri gisa ongi geratzen den arreba gazteagotzat hartzen da, baina eredu hegemonikoa inolaz ere aldatu gabe.

Guk ez dugu horrela pentsatzen, eta horregatik uste dugu gizarte ekonomia gure hausnarketa eta jarduketa lehentasunen artean egon behar dela herrialdeko eredu global berria sortzeko. Hala, gure espazio politikoak kontu hori jorratzen du **demokrazia ekonomikoa** abiapuntutzat hartuta, eta laguntza eta birbanaketa politiketatik haratago joan nahi du. Kontua ez da bakarrik aberastasuna banatzea, baizik eta aberastasunaren sorreran eragitea baita ere, eta horretarako gizarte ekonomia interes orokorrera bideratzen duten mekanismoak behar dira, kooperatibismoa, enpresa partaidetuak erraztuz eta gainerakoetan enpresa handien kontseiluetan langileen ordezkariak legez parte-hartzea sustatuz, Europako herrialde aurreratuenetan gertatzen den bezala. Baina hemen ez da hori gertatzen. Eta guk aldatu egin nahi dugu.

Euskadin kooperatiba ekintzailtzak hainbat laudorio jasotzen dituen arren, komunikabideetan, Ekonomia fakultateetan, aholkularitzetan eta legeetan alboratuta dago. Hemen eta orain, azkarragoa eta merkeagoa da ohiko gizarte kapitalista bat sortzea kooperatiba edo lan elkarte bat sortu ordez. Enpresa eredu arduragabea sustatzen duen egitura hori guztia aldatu behar dugu.

Horregatik guztiagatik, **lan-talde edo erakunde arteko konferentzia bat sortzearen alde gaude, Ekonomia Soziala eremu politikoetan eta Euskadiren ezagutzan hobeto ikus dadin.** Horrek aukera eremu berri bat irekiko du, eta egoera berriak sortuko ditu Euskadik aurre egin behar dien ekonomia-, gizarte- eta ingurumen-arazoak garatzeko.

Gainera, gizarte-ekonomiaren filosofia horrek zerikusi handia du **behar dugun jasangarritasunarekin eta trantsizio ekologikoarekin**; izan ere, gizarte-ekonomia inguruneak zaintzeaz arduratzen den ekonomia da, eta ez du onartzen haren suntsiketa. Ekoizteari utzi behar zaio murrizteko / birziklatzeko / berrerabiltzeko.

Ekonomia soziala eta berdea estu lotuta daude. Ekonomiaren alde egiten du egungo eredu hegemonikoaren adierazleengandik oso ezberdinak diren adierazleak hizpide hartuta. BPGd-az eta diru onuraz haratagoko adierazleak aintzat hartu behar dira eta giza eta ekonomia garapena modu justuago, berdinoago, banatzaileago eta birsortzaileago batean oinarritzen duten bestelako adierazleak ezarri behar dira; bizi duina eta gure ekosistemaren bizirautea bermatzen dituzten gutxieneko sozio-ekonomikoak errespetatzen dituzten adierazleak, hain zuzen ere.

Eredu ekonomiko horiek humanistak dira eta **ekoizpen sistemak eraldatzen dituzte** ongi-zate komuna bilatzeko birsortzaileak eta banatzaileak izan daitezten, mugatuak, ez eraginkorrak eta herrialde baten arrakastaren azken neurri gisa diru onura hizpide hartzen dutenak izan beharrean. Ekonomia baliabideak birbanatzea bada, mugarik gabe haztea zentzugabea izateaz gain (ekosistema mugatu batean ez dago hazkunde mugagaberik) antiekonomikoa da, gure aktibo handienaren kontura egiten baita, hau da, naturaren lepotik. Nahikoa da etengabe natura gehiegi ustiatzen egoteaz hazkunde mugagabearen aitzakia erabilia! Printzipio hori okerra da eta horretan gidatzen dira ohiko ekonomia eta EAJk ezartzen dizkigun politiken liberalismo ekonomikoa. Hazkunde prozesu guztiak modu praktikokoan gauzatu behar dira, helburutzat gizarte eta natura oparotasuna ezarriz.

Utz diezaiozun klima aldaketa besteen arazoa bailitzan jokatzeari. Irtenbidea hementxe hasten da, norbere etxean. Euskadi, tradizio berritzailearen herrialdea den heinean, **datorren ekonomia berdearen** aitzindaria izan behar da eta berau izan behar da ekonomia harrapakarik ekonomia birsortzaileara igarotzeko prozesuaren gidaria. Hasteko, uste dugu isun garrantzitsuagoak jarri beharko litzaizkiekeela kutsatzen duten enpresei; izan ere, orain ia sinbolikoki zigortzen dira, eta, beraz, isunak gutxi ordaindu eta are atzera egin beharko lukete (gainera, diru-sarrera horiek zuzenean eragin beharko lukete udalerrian edo eremu hori birsortzeko kalte-tutako gunean).

Gai horri errotik heldu behar zaio: beharrezkoa da **gure ekoizpen- eta kontsumo-sisteman paradigma-aldaketari ekitea**, energia berriztagarriak birziklatzeko eta aprobetxatzeko sistemen azken onuraduna gizartea edo kontsumitzailea bera izan dadin sustatuz, eta energia demokratizatzeke ibilbide-orri bat egitea, sarbide unibertsalerako oinarritzko eskubidea izan behar duena, hori bakarrik izan baitaiteke aipatutako **trantsizio energetiko** edo ekologikoaren oinarria, eta horrela bakarrik egin daiteke ingurumenaren eta biodibertsitatearen krisia okertu gabe.

Lan pedagogiko handia dago: ingurumen-hezkuntza txikitatik egin behar da. Jasangarritasuna hezkuntzaren bidez ere landu behar da.

Gure proposamena osoa da, eta Euskadiko industria tradizio luzea hartu eta berriro ekiten dio herrialde eredugarri bihurtzeko, industria eraldatzen duena jasangarritasunaren sektore punta-puntakoenak materialen mugikortasuna abiapuntu hartuta gidatzeko.

Horrek hainbat arlotan izan behar du eragina: energiaren gobernantzarako eta energia-subiranotasunerako eredu berri bat sortzea (euskal energiaren enpresa publiko bat sortuz, zeinak, funtsezko beste oinarritzko zerbitzu batzuk bezala, aspalditik errealitate izan beharko lukeen), eta energia garbien aldeko apustu irmoa (energia berriztagarri guztiak sustatu behar dira, ez soilik eguzki-energia fotovoltaikoa eta eolikoa, ingurune batzuetan ez baitira hain eraginkorrak eta material arraroak edo urriak behar baitituzte ezartzeko, eta, nagusiki, elektrizitatea sortzean oinarritzen baitira, eta ez hainbeste garraiolarako edo berokuntzarako energian), erregai fosilak ezabatzea, CO₂ xurgatzeko estrategiak aplikatzea, inpaktu txikiko eraikuntzak egitea, eraikinak birgaitzea, nekazaritza eta akuikultura birsortzaileak, habitat naturalen eta hirietako berdeguneen eta hiri-eremu berdeen eta basatien hedapena, sentsibiltate animalista, eta baita hezkuntza, turismoa, ingeniariaritza, finantzak eta, jakina, ikerketa eta garapena ere.

“Euskadi: bien común, auzolana”. Egungo Eusko Jaurlaritzaren publizitate leloa da. Guretzat, guztiz ezberdinak diren balioetan oinarritutako eredu ekonomikoaren aldarrikapena da, interes orokorrari eta gure baliabide naturalen jasangarritasunaren eta birsorkuntzaren menpe dagoe-na.

4. ZAINTZARAKO ESKUBIDEA

Zaintzak dira paradigma eta gizarte babeseko eredu berri baterako eraldaketaren iparrorratza

Zainketez hitz egitea **bizitzari eusteko moduaz hitz egitea** da. Bizitza zaintzeak eta eusteak animalien zaintzari ere eragiten dio (beti defendatuko dugu, beste gai animalista batzuen artean, animaliak objektu dituen edozein ikuskizun debekatzea), eta gai hori ez da, are gutxiago, bigarren mailakoa guretzat, baina atal honen esparruan, oso espezifikoki aipatu nahi dugu historikoki emakumeei lotuta dagoen lan ikusezina osatzen duten zeregin ugari horiek, pertsonen bizitzari eusteko egiten direnak eta argitara atera behar ditugunak.

Koronabirusaren krisiak gogor kolpatu zuen gizartea. Baina COVID-19aren krisia aurretik existitzen zen dimentsio anitzeko krisiaren testuinguruan kokatu behar da, krisi sozio-ugaltzailea, ekologikoa, politikoa... Hortxe kokatu behar ditugu hain zuzen ere azken urteetako aldaketak, zeintzuen helburua den geroz eta gehiago merkantilizatzea bizitzarako ezinbesteko arloak.

Biztanleria geroz eta zaharragoa izateak, familia ereduak geroz eta anitzagoak izateak edo emakumeak orokorrean lan esparrura sartzeak aldaketak sortzen dituzte, eta horrek guztiak ezinbestean eragiten du **zaintzen krisian**.

Euskadin, estatuko beste hainbat lurraldetan gertatzen den bezala, egoera hori are gehiago larriagotzen da gizarte babeseko sistema publikoak progresiboki suntsitzean eta erakunde publikoek horien sostenguan atzera egitean, eta horrela, bizi baldintzak prekarizatzen eta bereziki emakumeen lan kargak gehitzen ari direla ikusten duen gizartearen gehiengoaren zalantzak eta antsietateak gehitzen dira. Eredu honetan ere bi abiadurako Euskadi hori bizi eta sufritzen dugu: zaindua eta zaintzen duena.

Erronka ikaragarria da, baina gehiegi dago jokoan bizitzaren zaintza beharrak (eta ez orain arte bezala merkatuen beharrak) ekonomia eta gizarte antolamenduaren erdigunean jartzen dituen ibilbide orria ezartzeko saiakerarik ez egiteko. **Trantsizio programa** bat sortu behar dugu duguna (ongizate estatua) hobetzen saiatzeko, baina aldi berean pentsatzeko nola sartu eredu aldaketa ahalbidetzen duten egokitzapenak.

Alde batetik, zaintzek eredu sozio-ekonomikoaren **gizarte paradigma eta printzipio orientatzaile** gisa jardun dezakete. Halaber, behar dugu nolakoa den bizi nahi dugun bizitza, eta nola sostengatu. Pausoz pauso aurrera egitea da gakoa. Eta beste alde batetik, **zaintzarako eskubide kolektiboa** aitortu eta eduki zehatzak ematen dizkion politika publikoa garatu behar dugu. Zaintzak bizitzatik bereizezinak diren gizarte erantzukizun gisa hartu behar dira, eta horregatik, bermatu behar da zaintzak unibertsalki hornitzen eta eskuratzen direla.

Erronka ugari daude:

- Gizarte-zerbitzuen eredu berri bat behar dugu, XXI. menderako egokia, zainketak berrantolatzeke eta adinekoen egoitzen eredua, publikoak eta eskuragarriak izan beharko luketenak, eta iraupen luzeko zainketak (mendekotasuna, ezgaitasuna, gaixo kronikoak...) sakon berrikusteko.
- Hainbat zerbitzu eta bizitoki-multzo publiko eta modu oneko prezioan sustatu behar dira (Etxez Etxeko Laguntza Zerbitzua, bakarrik bizi diren adineko pertsonentzako etxebizitzetan gazteentzako gelak alokatzea, eraikin babestuak, adineko ezinduentzako zentro espezializatuak...).
- Gizonen zaintzen erantzunkidetasuna hartzen dutela bermatzeko neurriak garatu behar ditugu, zaintzarako baimenen sistema birsortu behar dugu eta 0 eta 3 urtekoentzako arretarako zerbitzu publiko, unibertsala eta doakoa eratu behar dugu, haurren zaintzak ahaztu gabe.
- Era berean, adinekoen autonomia eta duintasuna errespetatu eta sustatuko dituen eredu berri bat sortu behar dugu, eta iraupen luzeko zainketak bermatu (ezgaitasuna, mendekotasuna, zahartzero ezgaitzailea, gaixotasun kronikoak...). Une honetan oinarritzko zerbitzuak hornitzea merkatuaren esku uzten ari gara, non pertsona zaurgarriak zaindu beharreko objektutzat hartzen diren, eta ez eskubideak dituzten herritar gisa. Zahartzeari lotutako ahultasunaren irtenbide gisa gehiegitan erabiltzen dira medikamentuak.
- Ordaindu gabeko zainketen lana edo etxeko lana birbaloratu eta duindu egin behar da, batez ere emakumeek beren gain hartzen dituzten lanak onartuz eta haiei balioa emanaz. Horretarako, Euskadin Pertsonak Zaindu eta Sostengatzeko Legea jarri behar da martxan, integrala izango dena, zerbitzu-eskaintzak zabaldu eta indartuko dituen sistema publiko baten aldeko apustua egiteko, bai eta inbertsioak eta aurrekontu-partidak prestatzeko ere, herritarrek zainketa profesionalak jasotzeko duten eskubidearen berme gisa.

- Entitate publikoek izan behar dute zainketa horiek emateko ekintza-elementua, entitateak Zainketak Emateko Sistema Publiko batera egokitze prozesua eginez. Horrek aldaketa ekonomiko eta soziala, dakar eta horrekin batera Zainketen aldeko Itun Autonomikoa egin behar da, maila instituzional guztiak (Udalak, Foru Aldundia, Eusko Jaurlaritza eta Estatua) eta sozialak inplikatu.
- Zaintzak kolektibizatzeko despribatizazioa eta desfeminizazioa gauzatu behar dira, eta zerbitzu publikoak eta komunitate zaintzak sortu behar dira, eta erne egon behar dugu, azken horiek berriz ere emakumeengan eta sektore ahulenengan ezar ez daitezen.
- Zaintza bidegabeak profesionalizatzeko prozesuari ekin behar zaio, eta ekonomia sozial eta solidarioko formulak bilatu behar dira, zaintzaileek (gehienak emakume atzerritarrak) soldaten arrakala handitzearen aurka borrokatuko den aitorpen ekonomiko duina izan dezaten, hau da, zainketa-sektore guztietako langileei lan-eskubide guztiak, baldintza eta soldata duinak dituztenak, berma dakizkien. Kontratuen kontrol zorrotza egingo da, ikuskapen erregularrekin eta isun garrantzitsuekin, beharrezkoa bada. Gainera, beste lanpostu batzuetan bezala, ahalegin fisiko handia eskatzen duten lanpostuak dituzten pertsona horiek erretiro aurreratua hartzeko aukera izan behar dute.
- Eta ezinbestekoa da zaintza ez-profesionalen (modu desegokian “etxeko lanak” izenez ere ezagunak direnak) birbanaketari buruz hitz egitea eta hausnartzen hastea, hau da, denboraren, lanaren eta etxeko lanen banaketa zuzena izan behar da helburua. Langileen osasuna, kontziliazioa eta erantzunkidetasuna oraindik oso urruti dauden helburuak dira. Paradigma soziala berdintasunezko erantzukizunera aldatzea planteatu behar dugu, familiarena, lanarena edo gizartearena izan.

Azken helburua handizalea da: **Euskadin ditugun premiazkotasunak konpontzea eta aldi berean aldaketa sistemikoaren oinarriak finkatzea.**

5. LURRALDE EREDUA

Errepublikanismoa, nazioaniztasuna eta autogobernua

Ez da posible erantzun berriak ematea eta herrialde eredua aldatzeko bideari ekitea beti erdigunean —baina irmotasunez eta balentriarekin ebatzi gabe— dagoen kontu bat jorratu gabe: iritsi da garaia gure **lurralde eredua aldatu** eta nazioaniztasunaren egoerari aurre egiteko lurraldearen antolamendu berri batekin, zeinak estatu nazioaniztunaren ideia betetzen duen.

Hori oso garrantzitsua da, euskaldun guztiontzako elkarbizitzarako proiektu komuna sortzean baitatza, halaber ahalbidetzen duena estatuarekin eta gainerako lurraldeekin hobeto egituratzea. Eta xede hori lortzeko ibilbide orri bakarra da elkar aitortzea, herritarren parte-hartzea eta akordio zabalak lortzea. Gure jomuga argi dago: nazio anitzeko errepublika laikoa eta solidarioa nahi dugu. Azpimarratu behar dugu gure herrialde-eredua anbiguotasunik gabe helarazi behar diegula herritarrei; izan ere, ibilbide honetan ziur gaude Podemosek ekarpen handia egin behar duela, eta lurralde-antolamenduko eredu berri hori osatzeko funtsezko pieza izan gaitezkeela.

Planteatzen dugun lurralde ereduaren inguruko proposamenak kontuan hartzen ditu euskal ikuspegi eraldatzaile ezkertiarretik saihestezinak diren hiru bektore hauek:

- 1) Errepublika jomuga gisa.
- 2) Estatuko eta Euskadiko nazioaniztasuna eta identitate aniztasuna aitortzea.
- 3) Eskubideak handitzeko tresna gisa autogobernua sakontzearen beharra.

Errepublikanismoaren balioek gure politika guztiak estali behar dituzte. Gobernua herritar guztiei dagokie, ez bakarrik gizarte-klase jakin bati edo elite batzuei. Herritarrek ezin dute bigarren mailako papera izan. Gizalegezko agintaldia eta anaitasuna, erradikaltasun demokratiakoaren bila herritarrengan konpromisoa eta parte-hartzea sorrarazten duten zutabeak, berdintasun, askatasun, anaitasun eta laikotasun printzipioekin uztartu behar dira.

Horrek esan nahi du erakundeetan eta kaleetan lanean jarraitu behar dugula Espainia errepublika nazioaniztuna izateko, estatuko buruzagiak demokratikoki hautatzeko, eta lurraldeek beren lekua aurkitzeko, non beraien aniztasuna errespetatzen eta baloratzen den eta herritar guztien eskubideak bermatzen diren. Kokatze hori beste lurraldeekin eztabaidatuko da, eta gure iritziz, horixe da federalismo asimetriko baterako irtenbiderik egokiena.

Baina kontua ez da bakarrik estatuko burua aukeratu ahal izatea, baizik eta egungo erregimena eta berau kudeatzen eta sostengatzen duen oligarkia (askok eta askok abizen euskaldunak dituzte gainera) aurkaratzea. Errepublikanismoak iraungitako eredu sozioekonomikoa, porrot egin duen lurralde eredua eta oso demokratikoa ez den sistema politikoa gainditzeko irtenbidea ematen digu. Errepublikanismoak esan nahi du estatu bat sortzea, non herritar guztiak berdinak diren eta non askotariko lurralde sentsibilitateak errespetatuak sentitzen diren.

Errepublika beraz, beharrezko baldintza —baina ez nahikoa— da estatuaren demokratizazio osoa lortzeko, eta herritarren aldarrikapenak osorik gauzatzeko aukerarako baldintza da baita ere. Euskadin ere indar guztiekin eta antolatutako gizarte zibilarekin lan egingo dugu errepublika berria ahalik eta azkarren errealitate bihur dadin.

Gainera, monarkia **estatuaren nazioaniztasuna aitortzeko oztoporik** handienetakoa da. Gai horri hainbat ikuspegitatik heldu behar zaio:

- Ikuspegi juridikoa, Estatua juridikoki artikulatzeko modua aurkitu nahi delako;
- metodologia lantzea, edo jarduteko ibilbide-orri bat sortzea, erabakitzeko eskubidea aitortzen duena (gu beti egongo gara erabakitzeko eskubidearen alde esparru guztietan), hori posible egiten duten tresna egokiekin (erreferenduma barne);
- eta ikuspegi ideologiko eta politikoa, zeren eta, nazioaniztasunaz ari garela, kolektiboki erabakitzen ari baikara nola antolatu nahi dugun; gainera, badakigu nazioaniztasuna onartzea aniztasun unibertsala defendatzea dela, baita arraza-, kultura- eta etnia-aniztasuna ere. Demokrazia bere aniztasun osoan defendatzeak menderakuntza, bereizkeria, arrazakeria, antigitanismoa, xenofobia, LGTBIQ+ fobia eta matxismoaren egiturak arriskuan jartzea dakar. Giza eskubideak finkatzea nazioaniztasuna da. Bazterketaren aurka borrokatuko den eta justizia sozialaren alde lan egingo duen programa politiko bat izan eta garatu behar da.

Gainera, identitate aniztasunaren aitortza hori ez dago soilik estatuari lotuta, Euskadiri baita ere: Europan ahots propioa duen Euskadi, estatua-nazioa eredua gainditzeko duena eta Iparraldearekin eta Nafarroarekin (Euskal Herria / Euskal Hiria) indarrak batu ditzakeena gure kultura, ekonomia eta politikako interes komunak, eta gure hizkuntza, euskara, defendatzeko.

Nazioaniztasuna eta espazio demokratiko komuna sortzea gai beraren bi alderdi dira: herritarrek erabakitzeke duten eskubidearen printzipioa aintzat hartzen duen eredua, eta lurralde horretan botere politikoa gauzatzeko nahikoak diren botere autonomoko egiturak dituen. Azken horrek Euskadin hausnarketa kolektiboa egiteko hizpide izan behar dugun beste ardatzarekin lotzen gaitu, **autogobernuarekin** alegia. Autogobernuan sakondu behar dugu, euskal herritarrek beren esparru juridiko eta politikoa aldatzeko borondate argi eta etengabea adierazi dutelako. Baina estatutu-transferentziak modu kontsekuentean finkatu behar dira. Adibidez, gizarte-segurantzaren araubide ekonomikoa Euskadira aldatzen denean, kotizazioen diru-bilketaren kudeaketak eta pentsioen ordainketak ez dute aldatu behar pentsio-sistema publikoaren kutxa-unitatea. Kotizaziopekoa, banaketakoa, belaunaldi artekoa, solidarioa eta lurralde artekoa da, eta estatutu- eta konstituzio-babesa izan beharko lukeen langile-klasearen lorpen historikoa da.

Baina hori bezain garrantzitsua iruditzen zaigu azpimarratzea zer esan nahi duen subiranotasuna euskal herrian egoteak, eta horregatik, transferentziak berak bezain garrantzitsua da haiek kudeatzeko proiektu politikoa, eta horretan uste dugu egungo Eusko Jaurlaritzak ez dituela gauzak hain argi. Lurralde politika aipatzen dugunean argi utzi behar dugu subiranotasuna esparru geografikotik haratago doala, eta herritarrek beren eskumeneko gaien inguruan erabakitzeke duten eskubide demokratikoa barne hartzen duela. Zertarako balio du erabaki zentroa Madrildik Euskadira mugitzeak azken finean enpresa handien administrazio kontseiluek erabakitzen jarraitzen badute?

Eskumenen banaketaz eta herrialdearenak izan beharko liratekeen kontuetan foru erakundeek duten eginkizunaz hausnartu beharko genuke baita ere, horien ondorioz lurralde ezberdintasunak eta zentzurik gabeko disfuntzioak sortzen baitira. Horrexegatik hain zuzen ere, lurralde historikoen legea aldatu nahi dugu.

Prest gaude horretaz guztiaz hitz egiteko, eta egiaz, geu izan ginen legegintzaldi honetan autogobernuaren ponentzia sustatzearen alde egin genuenak. Xedea akordioak bilatzea da, lerro gorririk gabe, gure esparru juridikoaren inguruko akordio handi bat sortzeko, baina baldintzatzailea izango da bertan egiaz jasotzea gehiengoaren nahi argia, kultura aniztasuna eta nazio sentsibiltateak.

Eta berriro diogu: euskal berezitasunetik garrantzitsua dena da autogobernua eta gure esku-menak gizarte gehiengoaren zerbitzura dauden tresna erabilgarriak bihurtzeko dugun gaitasuna. Duguna baino garrantzitsuagoa da dugun hori zertarako erabiltzen dugun. Logika horretan, ez dugu zalantzarik: gure autogobernua defendatzea gure zerbitzu publikoak defendatzea da, guztiona denaren alde egitea eta euskal herritar guztien eskubideak blindatzea. Horrela, bada, errepublikanismoaren printzipioen lekukoa jasotzen dugu, publikoa dena defendatzeko metodo gisa eta sektore pribatu horren gaineko sektore erabakigarri eta hegemoniko gisa, eta, hala, eraikuntza sozial, ekonomiko, politiko eta ideologikoari esker, bizitza eta haren jasangarritasuna funtsezkoak izan daitezen, EZ gutxi batzuen pribilegioak.

6. HERRIALDEA ALDATUKO DUEN BILGUNERAKO PRINTZPIOAK ETA BALIOAK

Euskadin espazio eraldatzailea (gizarte, sindikatu edo politika mugimenduek ordezkaturia) ez-augarritu duen elementua bere zeharkakotasuna eta integratze eta unitate beharra izan da. Gizarte, ekonomia eta politika aldakortasunaren une honetan, **ezinbestekoa da herrialdearen eraldaketa materialaren alde lan egiten duten sektoreak biltzea.**

Aldaketa uneak dira, eta aldaketa horien zentzuaren baldintzatzailea izan daiteke bilgune oso eta atsegina sortzeko dugun gaitasuna. Aukera benetan gogorra da: gure herrialdea eraldatzea segregazioan, hirugarren sektorean eta gizarte arrakalan oinarrituta eta azken hamarkadetako inertzia mantentzea eta Euskadi bi abiaduretan garatzen jarraitzea, edo oso-osorik zeharkakoa den proiektu batean agente sozialak, zibilak eta politikoak biltzea.

M-28ko Udal eta Autonomia Hauteskundeetako emaitzek PSOEn ezkerrean alderdiak biltzeko plataforma edo mugimendua ezartzeko premia larria ekarri zuten. ELKARREKIN tresna eta tresna politikoa da Euskadin beste elkargune bat egokitu eta garatzeko. Aniztasunetik integratzeko eta elkartzeko helburuak indar politiko guztiekin bat egiteko ahalegin handia egitera behartzen gaitu, indar horiek herrialdearen eraldaketa materialaren eta jendearen bizitza hobetzearen alde egiten baitute.

Baliteke hurrengo urteetan hauteskunde iraulketa gertatzea, baina aukera hori egia bihurtzeko irtenbide bakarra izango da gure diagnosiekin eta helburuekin bat egiten dutenek ilusionatu eta mobilizatzeko gai den aukera erabilgarriaren alde egitea. Baina kontrara, gure espazioak Euskadin hurrengo hauteskunde zikloak eta gizarte aldaketakoak baldintzatzea lortzen ez badu, esparru nazionalistan hegemonia aldatu daiteke, baina ez da benetako aldaketarik egingo herrialde berdintsuago, anitzago eta sozialagoa eraikitzeko.

Gure funtsera itzuli behar dugu, kolektiboekin dugun artikulazioa sakondu, kolektibo horien ahotsa izan gaitzen. Guztiz ausartak izatea, koalizioarenganako eraso beldurrik gabe.

Herritarrek antzeko eta berezko baliabideen bidez komunikatzeko gai den espazioa. Gure ahotsa berreskuratu behar dugu proposamenak eta lorpenak herritarrei helarazteko, etengabe ikusezin bihurtzen gaituzten sistema mediatikoen mende egon gabe. Eta, gainera, kalea berreskuratu behar dugu.

Iraganeko esperientziek gida argia markatzen **digute etorkizuneko jomugak dituen eta benetan eraldatzailea den bilgunerako oinarriak finkatzeko:**

1) Lurraldearekiko errotzea. Gure espazio politikoak arazorik gabe bateragarriak diren bi errealitate batu ditu: alde batetik, euskal gizartearen kezak eta adoreak hartzea eta horiekin lurraldeari lotutako proiektua eratzea, eta beste alde batetik, estatuan ditugun homologoekin aliantzak sortzea, horrela, euskal herritarrentzat onurak maximizatuz. Gainera, erakunde politikoen arteko koordinaziorako guneak sortu beharko dira, eta lan-talde batetik lurraldeak eta erakundeak sartu.

Helburu hori mantendu beharra dugu, eta gure espazioak lurraldean antolamendu eta politika errotze handiagoa behar du. Funtsezkoa da lurraldean autonomiaz erabakitzeko gaitasuna aldarrikatzea: indar politikoek Estatuan edo beste lurraldeetan hartzen dituzten erabakiekiko autonomia izango duen proiektu politikoa.

2) Proiektugardenetaparte-hartzailea. Beharrezkoa da kolektiboan oinarritzen den proiektu batek gizarte parte-hartzerako eta militantziarako tresna argiak izatea. Primarioen bidezko hautaketa sistemarik ez duten edo gizartearen parte-hartze iraunkorra eta irekia bermatzen ez duten bilguneak ezin dira sortu. Elkar entzuteko prozesu iraunkorra eskaini behar dugu.

3) Aniztasuna eta autonomia. Herrialde honetan kapilaritate handia duen historiako ildo baten parte gara. Gure barnean daramatzagu borroka ekologista, feminista eta langileena. Urteetan zehar askotariko proiektu politikoek eta hainbat agente eta alderdik definitu dute gure testuinguru politikoa. Aniztasun hori eta berekin ekarri behar duen autonomia aitortuta bakarrik gai izango gara espazio horizontal bat sortzeko.

4) Egindako ibilbidea aitortzea. Daukaguna, militantzia aktiboa, gizarte zibilean sortutako harremanak eta egungo aliantza politikoak aitortuta salto egingo dugu eskatzen zaigun tresna horretara. Ezin da egon inflexio puntu malkartsurik ezta interesatutako ahanzturarik. Baliozko proiektua gure akats eta asmatzeetatik eraiki behar dugu. Herrialdearen gizarte eta politika errealitatea aldatzeko gai den ELKARREKIN eskaini ahal izateko, beharrezkoa da gaur egun espazio honek ordezkatzeko duenaz eta berau osatzen dugunoz hausnartzea. Errealitate hori interesetan oinarrituta albo batera uzten duten formulek ez dute balio.

5) Etorkizunerako apustua. Aurreko guztiak zentzua izango du baldin eta espazioaren etorkizunarekiko konfiantza irmoa bada eta prozesu honetan parte hartuko dugun politika indarrak eta gizarte aliantzak hobeto integratzeko konpromisoan oinarritzen bagara. Adostasunak eta parte-hartze demokratikoak gidatu behar dute gure bateratze-eredua. Koalizio egonkorra, fronte zabal baten itxurakoa eta parte-hartze kolektiboko berme demokratikoekin.

Azken finean, gure antolamendu-ereduaren eta lurraldeko politiken inguruan erabakiak hartzeko gaitasuna lortu nahi da. **Federazio autonomoen** eredu batzuek errazago egiten dute kide izatearen zentzua oinarri garden eta parte-hartzailetik abiatuta, eredu horizontal eta demokratikoa dutelako. Bateratzaile bakoitzaren irudikapena eta pisua primarioen bidezko hautapen sistemen bidez argitu beharko dira. Gure autonomia-gaitasunak etorkizun hurbilerako definitzen ditu gure aliantza sozialak eta **lekuz aldatzeko bolumena eta potentziala duen espazio baten proiektu politikoa, Euskadiko egungo gobernuaren talde politikoa eta interesak.**